

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

REKK REGIONAL CENTRE
FOR ENERGY
POLICY RESEARCH

National
Association of
Regulatory
Utility
Commissioners

SHËRBIMI UNIVERSAL: RREGULLIMI I STRUKTURËS DHE ÇMIMIT NË INDUSTRIJË E ENERGJISË ELEKTRIKE NË HUNGARI

Péter Kaderják
Drejtor, REKK

**Punëtori e NARUC/ERRA mbi Rregullimin e
Ndërmarrjeve të Shërbimeve Publike
në Ekonomitë e Tregut
14-16 prill 2008
Prishtinë, Kosovë**

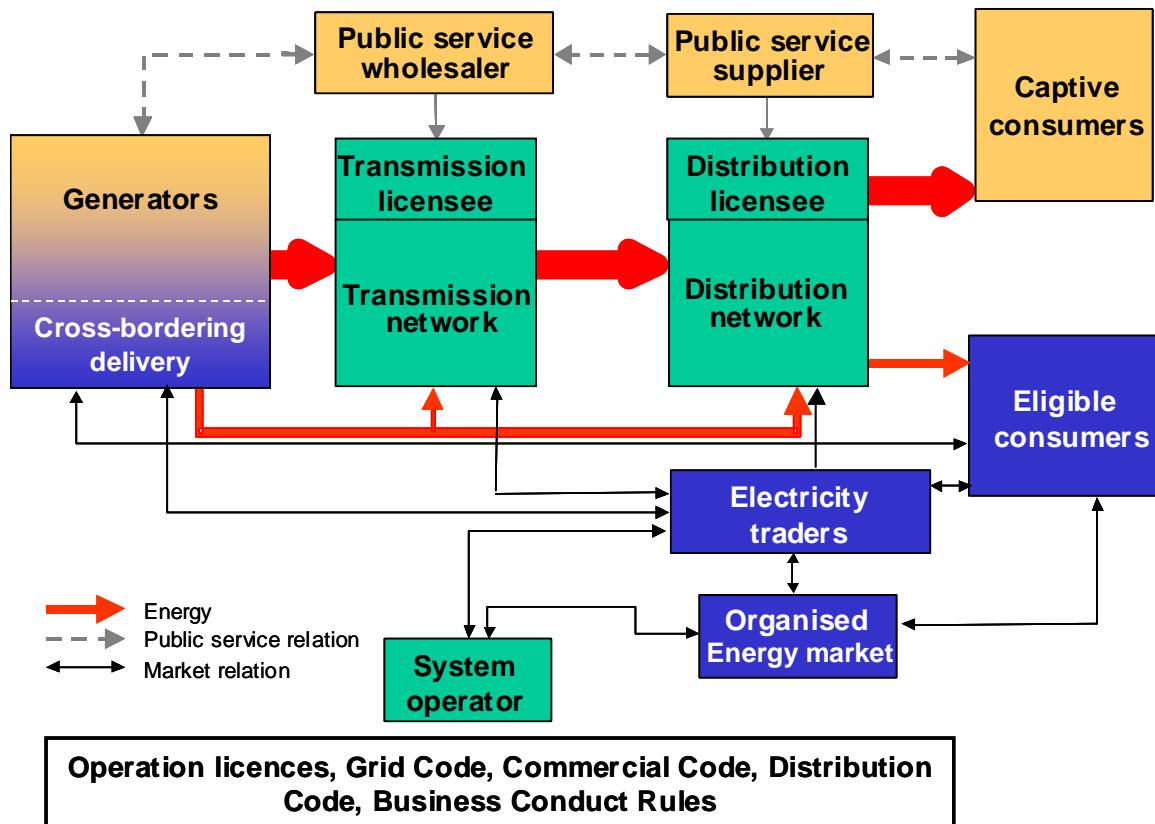

Center for
Energy and Natural Resources

- **“Tregu i plotë”**: 100% hapja e shpejtë e tregut me anulimin e çmimeve të rregulluara të konsumatorit të fundit (Austri).
- **“Tregu i dyfishtë”**: Segmente të rregulluara dhe të hapura të tregut bashkekzistojnë deri në hapje prej 100%, por opsioni që konsumatorët e ligjshëm të blejnë në çmime të rregulluara përfundimtare anulohet (Republika e Çekisë, Sllovaki, Slloveni).
- **“Tregu Hibrid”**: **modeli i tregut i EJL**. Segmentë të rregulluar dhe të hapur të tregut bashkekzistojnë përkohësisht. Opsioni për konsumatorë të ligjshëm për të blerë në çmime të rregulluara përfundimtare – me disa kosto të ndërrimit – është i mbajtur deri në 100% të hapjes (apo edhe më tutje). (Kroaci, Hungaria deri në 2008, Rumania).

MODELI I HUNGAREZ I TREGUT TË ENERGISË ELEKTRIKE, 2003-2008

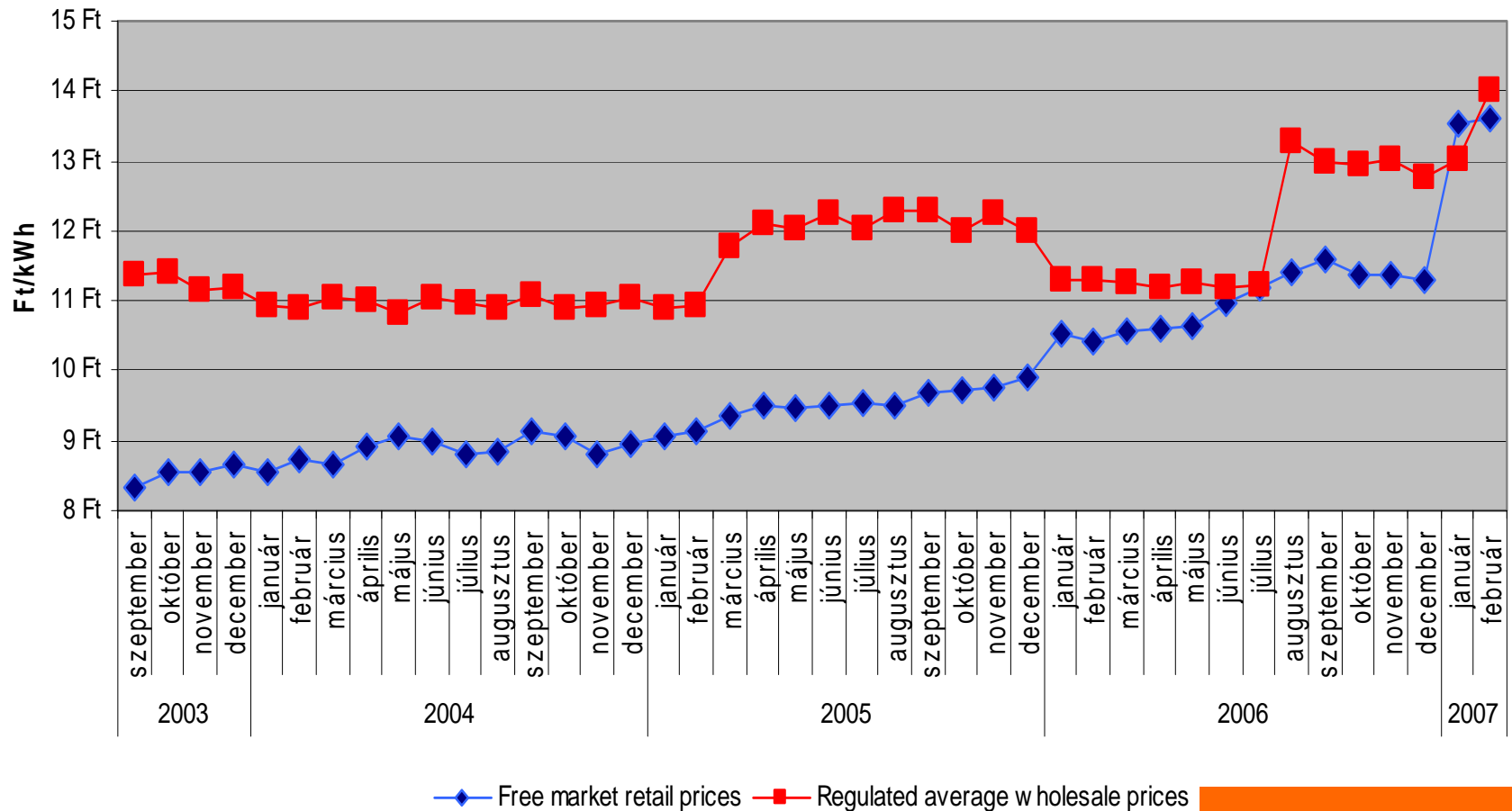
Operational model of electricity market from 1st January 2003

- Deri në vitin 2004: çmime të rregulluara të prodhimit
- Çmime të rregulluara të shërbimit publik me shumicë të vendosura në bazë të kostove të vlerësuara të portofolios së prodhimit – përshtatja vjetore
- Çmime të rregulluara të furnizimit të shërbimit publik – përshtatje vjetore
  - Varësisht nga çmimet e rregulluara të shumicës, ngarkesat e sistemit dhe ndikimi politik
- Modeli hibrid: të gjithë konsumatorët kanë të drejtë që të blejnë në çmime të rregulluara!
- Pas hapjes së tregut
  - Çmime më të lira të energjisë elektrike për konsumatorë të mëdhenj industrial
  - Tregtim i gjallërishtëm tejkufitar
  - Tregtarë të ri kanë hyrë në treg

RREGULLIMI I ÇMIMIT (2)

Free market retail prices and regulated average wholesale prices (September 2003 - February 2007)

- Të drejta të plota për të gjithë konsumatorët për të zgjedhur furnizuesin (përfshirë ekonomitë familjare) – ana libero e kërkesës
- Largimi i çmimeve të rregulluar të konsumatorit të fundit (çmimi libero), por ...
- Disa konsumatorë kanë të drejtë që të pranojnë shërbime universale (UNS) në norma të rregulluara:
  - Pranueshmëria për UNS: ekonomitë familjare dhe konsumatorët me voltazh të ulët me lidhje prej më ulët se 3*25A
  - Konsumatorët kanë të drejtë që të largohen nga ShBA brenda 30 ditëve pas njoftimit
  - Konsumatorët lejohen edhe që të kthehen në UNS nëse e dëshirojnë një gjë të tillë
  - Licenca e UNS lëshohet nga Zyra Hungareze e Energjisë; mund të aplikohet për tërë territorin e Hungarisë (konkurrenca potenciale)
  - Pas disa viteve, licenca e UNS tërhiqet

- Rregullimi i propozuar i çmimit të UNS:
  - Çmimi me shumicë + **pagesat e sistemit** + humbje të rrjetit + tatimet + **margjina e rregulluar UNS** = tarifa e rregulluar UNS
- Tarifat UNS propozohen nga furnizuesit dhe kontrollohen nga rregullatori *ex post*
- Tarifa UNS mund të ngarkohet në baza tremujore
- Incentivë?
- Rast për tarifë të uniformuar të UNS?

- Çka ndodhi?
- Rritje dramatike e shumicës (cc. 50%)
  - Çmimi i naftës, çmime të rritura rajonale, treg i përqendruar i shitjes me shumicë
- Intervenimi politik:
  - Rritje e çmimit të UNS 9,8%
  - Institucionet: 18%
  - Industria dhe shërbimet tjera: 40-60%!

- UNS: strehimi i çmimeve të rregulluara për ekonomitë familjare
- Ndikimi politik është akoma i fortë
- Qëndrueshmëri?? (tejsubvencionim)
- Zgjidhje afatgjate: konkurrencë e vërtetë